

Sestavování rodokmenu je jedno velké dobrodružství

Externí vyučující Filozofické fakulty Jihočeské univerzity Tomáš Sterneck radí při kurzech genealogie, jak získávat informace o předcích

RADEK GÁLIS

České Budějovice – Také vás zajímá, kdo byli vaši předci, odkud pocházejí a kam až sahá písemně prokazatelná historie vašeho rodu? Právě v současné nejisté době je stále oblíbenější mezi lidmi pátrání po vlastních kořenech.

Jejich zájmu vyšel vstříc i kurz Praktické genealogie, který pořádá v rámci celoživotního vzdělávání ve spolupráci se Státním oblastním archivem v Třeboni Ústav archivnictví a pomocných věd historických Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

Minulý pátek v budově rektorátu přednášel Tomáš Sterneck z Historického ústavu Akademie věd ČR, externí vyučující na FF JU. Účastníkům poodhalil tajemství z cest proti proudu času a poradil, jak umět číst prameny a vypořádávat se s nástrahami archiválií.

Ríká se, že kovářova kobyla chodí bosa. Dělal jste si rodokmen vašeho rodu a do jakého století jste se dobral? Překvapilo vás něco, nebo naopak potvrdilo vaši domněnku?

Dlouhodobě se ve volném čase badatelsky zabývám rodem Daublebských-Sternecků, jehož jméno po matce nesu. Jeho nejstarším příslušníkem v mužské linii byl Jiřík Doudlebský-Ziegler (* kol. 1530, † 1591), který se v polovině 16. století přičlenil do staré budějovické měšťanské rodiny Ramschisslových. A právě v ramschisslovské linii jsem se dobral ke svému nejstaršímu spolehlivě doloženému pokrevnímu předkovi. Byl jím sladovnick Kunc

Ramschissl, který se v pramenech poprvé připomíná roku 1411, tedy již v předhusitské době.

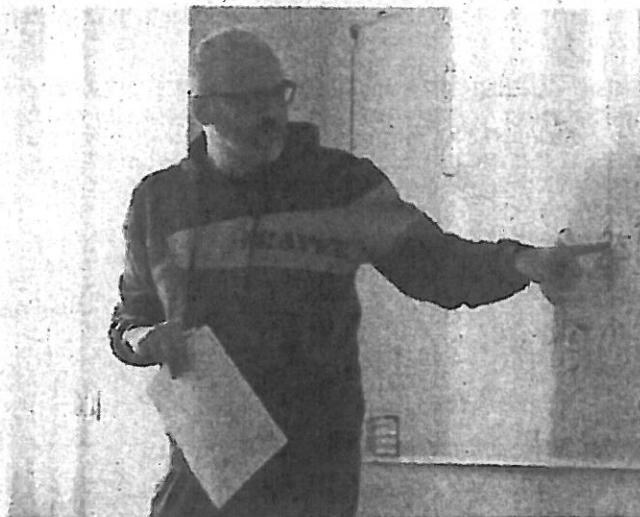
Při zpracovávání rodových dějin, které pod názvem *Mezi měšťany a šlechtou. Dějiny rodu Daublebských ze Sternecku* vydal knižně Archiv města Brna roku 2009, jsem narážel na jedno překvapení za druhým. Patřilo k nim např. zjištění, že jedním z prapra...dědečků byl soukeník Hanuš Plob, který se v květnu 1467 aktivně podílel na budějovickém převratu spojeném s vraždou purkmistra Ondřeje Puklice ze Vztuh.

Na druhé straně se v rodových dějinách vynořila pozoruhodná osobnost jezuita Fabiána Daublebského (* 1610, † 1645). Ten neváhal obětavě ošetřovat evangelíka umírajícího na mor, sám se při tom nakazil a ve věku pětaticeti let zemřel. Tovaryšstvo Ježíšovo mu pak přiznalo titul „obět lásky“, kterým byli významováni ti, kdo dobrovolně položili životy při ošetřování nemocných.

Možná i účastníci vašich kurzů najdou zajímavé předky. Kdo tyhle kurzy navštěvuje?

Mě i mé kolegy velmi mile překvapila pestrost věkové i profesní struktury účastníků kurzu. Mladé tváře v jejich řadách prokazují, že genealogii rozhodně nelze považovat jen za zálibu seniorů v důchodovém věku. Vedle dělníků sedí v lavicích lidé s vysokoškolskými diplomy.

Co všechny spojuje, je zájem o poznání vlastních kořenů. Překvapením pro mě byla i účast zkušených praktických genealogů, kterým kurzy mohou napomoci

HISTORIK Tomáš Sterneck radí posluchačům na Jihočeské univerzitě, jak rozplétat příbuzenské vazby a vztahy. Foto: Deník/Radek Gális

v metodickém ukotvení jejich práce a samozřejmě také v navázání kontaktů a výměně zkušeností s jinými badateli.

Na co se mají předem připravit?

Každý, kdo se chce do takového pátrání pustit a nemá s ním dosud žádné zkušenosti, by si měl nejprve ujasnit, zda je mu schopen a ochoten věnovat potřebné úsilí a čas. Seriózní rodopisná práce je totiž během na dlouhou trať. Žádný badatel se neobejde bez toho, aby se obeznámil s dostupností pramenů a principy fungování archivů. Předpokladem správného vyhodnocení pramenů je pak schopnost je bezchybně přečíst a porozumět jim. Každý genealog se tedy musí připravit na „luštění“ starého písma či přesněji starých písem, nejednou velmi těžko čitelných. Zároveň nesmí být zaskočen, když kromě textů

v archaické češtině narazí na texty německé a latinské.

Jelikož se genealogie obrací do minulosti, měl by být u rodopisce samozřejmostí zájem o dějiny jako takové. Měl by intenzivně číst, především odbornou či populárně-naučnou historickou literaturu. Samotné sestavení rodokmenu či jiného schématu není k ničemu, pokud se nesnažíme porozumět kontextu doby, v níž naši předkové žili. Genealogický „pavouk“ usnadní orientaci v rodinných vazbách – je tedy velmi důležitý, ale neměl by být hlavním či jediným cílem rodopiscova úsilí. To dává smysl teprve tehdy, pokud směřuje k co nejúplnějšímu poznání života lidí, jejichž krev v nás teče.

Z jakých zdrojů můžeme čerpat a kde jsou k sehnání?

Práci s nejběžnějšími ge-

nealogickými prameny, jimiž jsou matriky, v posledních letech značně usnadňuje jejich digitalizace. Jihočeské matriky jsou dostupné přes digitální archiv Státního oblastního archivu v Třeboni, takže je lze studovat z pohodlí domova. Síťe založené výzkum, neomezující se jen na knihy křtů, sňatků a úmrtí, se však již bez návštěv klasického archivu neobejde. Každému začínajícímu rodopisci bych doporučil, aby jako úplně první krok udělal „inventuru“ vlastních šuplíků. Tedy aby si shromáždil dostupné rodinné dokumenty jako rodné, oddací a úmrtní listy, parte, spisy týkající se dědičských řízení a podobně. Pak má k dispozici výchozí data, od nichž se může odrazit při dalším pátrání, ať už prostřednictvím „kamenného“ či virtuálního archivu.

Jaká úskalí poutníka proti proudu času čekají?

Protože genealogická práce představuje jedno velké dobrodružství, je badatelských úskalí opravdu mnoho. Proto je nutné se na ni připravit. Znovu a znovu se setkávám s tím, jak nedostatečné poučení rádobygenealogové bez potřebné badatelské pokory prezentují své údajné „objevy“, nejčastěji takové, které mají prokazovat jejich šlechtický původ či příbuzenství s významnou osobností. Prověřením příslušných pramenů se obvykle ukáže, že buď v dobré víře špatně porozuměl pramenům, či se stali obětí vlastní posedlosti nalézt urozené předky.

V této souvislosti se nemohu nezmínit o nástrahách internetu. Na jedné straně

umožňuje studium digitalizovaných matrik na dálku, na straně druhé ale také prostřednictvím nejrůznějších rodopisných fór přináší množství genealogických údajů velmi rozmanité kvality. Často jde o naprosto zavádějící informace, které mohou nedostatečně poučeného rodopisce svést na scestí. Proto by každý měl dbát staré dobré zásady „ad fontes“ a veškeré informace z druhé ruky důsledně prověřovat.

Čím se kromě rodokmenů zabýváte a co vás na vaší práci baví?

Pracuji v oddělení dějin raného novověku na Historickém ústavu Akademie věd ČR a externě vyučuji, mimo jiné i genealogii, na Ústavu archivnictví a pomocných věd historických Filozofické fakulty Jihočeské univerzity. Mé badatelské zájmy jsou velmi pestré, odvíjejí se především od hospodářských, sociálních a vojenských dějin, a to zvláště v prostředí měst a slecht v Čechách a na Moravě v 16. až 18. století.

K mým hlavním pracovním úkolům patří i vydávání historických pramenů. Letos vyšel již druhý svazek kritické edice *Historica Třeboň 1526 až 1547*, která zpřístupňuje nejvýznamnější dokumenty k politickým dějinám Evropy uvedeného období uložené v treboňském archivu. Chci-li si ve volném čase vyčistit hlavu od odborné práce, sáhnu po beletrii. Na rozdíl od historiků, kteří raději nechtou historické romány, si často užívám i takovou prózu. Nehledám v ní poučení o minulosti, ale především pobavení v kulisách minulosti.